

ELIF SHAFAK

Rebelka
z
Istanbulu

Rebelka z Istanbulu

ELIF SHAFAK

Rebelka z Istanbulu

Z angličtiny preložila
Adriana Oravcová

slovar

Copyright © Elif Saglik 2007
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2015
Translation © Adriana Oravcová 2015

ISBN 978-80-556-1173-0

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat'
ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými,
ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani
prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému
a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Ejüpovi a Febrizat Zelde

*Bolo raz a raz nebolo.
Božích tvorov bolo tak veľa ako zrníek obilia
a rozprávať priveľa bol hriech...*

Začiatok jednej tureckej rozprávky...
a jednej arménskej

Škorica

Nemal by si preklínať to, čo padá z neba. Teda ani dážď. Nezáleží na tom, čo padá dolu, či je silná prietrž mračen, alebo šľahá ľadový dážď so snehom, nikdy by si nemal nadávať na čokoľvek, čo má pre nás nebo pripravené. To vie každý. Vedela to aj Zeliha.

A predsa vyšla v tento prvý júlový piatok na chodník, ktorý viedol popri ulici beznádejne prepchatej autami; ponáhľala sa na dohodnutý termín a už teraz meškala, hrešila ako kočiš, sypala nadávky jednu za druhou, hromžila na neudržiavaný chodník, na vysoké podpätky, na muža, ktorý sa jej lepil na päty, na každého vodiča, ktorý bláznivo vytruboval, hoci každý vie, že hluk nezrýchli spomalenú dopravu, na celú Osmanskú dynastiu, ktorá pred dávnymi vekmi dobyla Konštantínopol a potom tu nedopatrením zostala, a áno, aj na dážď... na prekliaty letný dážď.

Dážď je tu hotová pohroma. V iných častiach sveta bezpochyby prichádza lejak ako požehnanie takmer pre všetko a pre každého – je užitočný pre poľnohospodárstvo, osožný pre flóru a faunu a s istou dávkou romantiky dobrý aj pre milencov. V Istanbule to však neplatí. Pre nás dážď neznamená len to, že zmokneme alebo sa offkame blatom, súvisí skôr s tým, že budeme naštvaní. Dážď znamená plačkanicu, chaos a hnev, akoby sme toho beztak nemali dosť. A zápas. Vždy to súvisí so zápasom. Ako mačence hodené do vedra s vodou bojuje všetkých desať miliónov márný boj s kvapkami. Nedá sa povedať, že sme pri tom sami, postihnuté sú aj ulice s predpotopnými názvami namalovanými šablónou na plechových tabuľkách, roztrúsené náhrobky všetkých možných svätcov, kopy odpadkov takmer na každom rohu, ohavne obrovské stavebné jamy, ktoré sa čoskoro

zmenia na pompézne moderné budovy, a čajky... Všetkých nás hnevá, keď sa nebo roztvorí a pľuje nám na hlavu.

Keď však posledné kvapky dopadnú na zem a mnohé ďalšie sa neisto usádzajú na listy, teraz už zbavené prachu, presne v tom ťažko postihnuteľnom okamihu, keď ešte neviete naisto, či už prestalo pršať, a nevie to ani sám dážď, presne v tom momente sa všetko upokojí. Celú minútu sa zdá, akoby sa nebo ospravedlňovalo za spúšť, čo spôsobilo. A my, ešte s kvapkami na vlasoch, s blatom na nohavicových manžetách a s bezútešným pohľadom vzhliadneme k oblohe, ktorá teraz žiari bledšou blankytnou farbou a je jasnejšia než inokedy. Dívame sa nahor a nevdojak sa usmejeme. Odpustíme jej, tak ako vždy.

V tejto chvíli ešte stále pršalo a Zeliha pociťovala v srdci len slabú zhovievavosť k dažďu. Nemala dáždnik, lebo sa zaprisahala, že ak je taká hlúpa a ešte raz vyhodí peniaze za ďalší dáždnik u nejakého pouličného predavača a ak ho potom, len čo vyjde slnko, zase niekde zabudne, zaslúži si, aby premokla do nitky. Napokon, aj tak by bolo neskoro. Už bola mokrá ako myš. V tomto dážď pripomína smútok – človek robí všetko, aby sa ochránil a zostal suchý, ale keď sa mu to nepodarí, nastane okamih, keď to nevidí ako problém jednotlivých kvapiek, ale ako nepretržitý príval, a rozhodne sa, že môže pokojne premoknúť.

Dážď jej kvapkal z tmavých kučier na široké plecيا. Ako všetky ženy z rodiny Kazandžiovcov Zeliha sa narodila s kučeravými havraními vlasmi, ale na rozdiel od ostatných sa jej to páčilo. Z času na čas zúžila zvyčajne široko otvorené sivozelené oči vyžarujúce temperament a dôvtip na dve škáročky neskrývanej ľahostajnosti, typickej len pre tri typy ľudí: beznádejne naivných, beznádejne uzavretých a beznádejne niečo očakávajúcich. Keďže nepatrila ani do jednej z týchto skupín, bolo ťažké pochopiť jej ľahostajnosť, aj keď len prchavú. V jednej chvíli bola tu a obklopila jej dušu narkotizujúcou necitlivosťou, vzápätí zmizla a zanechala dušu osamote v jej tele.

A tak sa v tento prvý júlový piatok cítila otupená, akoby bola pod vplyvom drog, čo bol mimoriadne žalostný stav pre takú energickú ženu. Že by to bol dôvod, prečo dnes absolútne nemala chuť pustiť sa za pasy s mestom ani s dažďom? Zatiaľ čo jej ľahostajnosť poskakovala hore-dolu ako jojo vo svojom vlastnom

rytme, nálada jej kolísala medzi dvoma opačnými pólmi: medzi apatiou a zúrivosťou.

Náhlila sa a pouliční predavači dáždíkov, pršiplášťov a plastových šatiek v žiarivých farbách sa na ňu pobavene dívali. Nevšímala si ich pohľady, tak ako si nevšímala pohľady všetkých mužov, ktorí si žiadostivo obzerali jej telo. Predavači nesúhlasne hľadeli aj na ligotavý krúžok v jej nose, akoby v ňom spočíval kľúč k jej odklonu od skromnosti, a videli v ňom znamenie *zmyselnosti*. Na svoj pírasing bola mimoriadne hrdá, pretože si ho urobila sama. Bolelo to, ale pírasing sa stal jej trvalou súčasťou, rovnako ako jej štýl obliekania. Ani obťažovanie mužov a výčitky iných žien, ani ťažkosti s chodením po chodníkoch z mačacích hláv alebo s naskakovaním na trajekty, dokonca ani matkino ustavičné frflanie... nebolo tej sily na svete, čo by Zelihe, vyššej ako väčšina žien v meste, zabránila, aby nosila nápadné minisukne, tesné blúzky, ktoré zvyrazňovali jej plné prsia, lesklé nylonové pančuchy a, samozrejme, topánky na vysokánskych podpätkoch.

Teraz, keď stúpila na ďalšiu uvoľnenú dlažbovú kocku, spod ktorej vystreklo riedke blato a pokropilo tmavými škvrnami jej levanduľovú sukňu, vypustila z úst celú spŕšku nadávok. Bola jediná žena v rodine a jedna z mála spomedzi tureckých žien, ktorá používala hrubé výrazy tak otvorene, nahlas a fundovane, a kedykoľvek začala nadávať, nevedela prestať, akoby to robila za všetkých ostatných. Ani tentoraz to nebolo iné. Bežala a nadávala na mestskú správu, minulú i súčasnú, pretože už odkedy bola malá, neprešiel jediný daždivý deň, po ktorom by uvoľnené dlažbové kocky vyrovnali a spevnili.

Ešte neskončila s nadávaním, keď sa zrazu prudko zarazila a zdvihla bradu, zazdalo sa jej, že niekto volá jej meno, no namiesto toho, aby sa poobzerala po niekom známom, zašklabila sa na zachmúrenú oblohu. Prižmúrila oči, znechutene si vzdychla a vychrlila z úst ďalší neslušný výraz, určený teraz dažďu. A to, podľa nepísaných a neporušiteľných pravidiel Petite-Ma, jej starej mamy, bolo vyslovene rúhanie. Možno nemáte radi dážď, v každom prípade ho nemusíte mať v láske, no za žiadnych okolností nesmiete preklínať niečo, čo prichádza z oblohy, pretože nič sa neleje zhora samo od seba a za tým všetkým je všemohúci Alah.

Jasné, že Zeliha poznala nepísané a neporušiteľné pravidlá Petite-Ma, ale v tento prvý júlový piatok sa cítila dosť skazená na to,

aby na to nedbala. Okrem toho, čo už raz bolo povedané, sa nedalo vziať späť, podobne ako to, čo sa vám v živote stalo, sa už neodstane. Zeliha nemala čas na ľútosť. Meškala na termín u gynekológa. Bolo to nezanedbateľné riziko, pravda, ak vezmeme do úvahy, že vo chvíli, keď zistíte, že meškáte, možno sa rozhodnete, že ku gynekológovi vôbec nepôjdete.

Nečakane pri nej zastal žltý taxík so zadným nárazníkom husto polepeným nálepkami. Vodič, nepríjemný počerný chlapík so širokými fúzmi a zlatým predným zubom – mimo služby by ste ho pokojne mohli považovať za opalovača, mal spustené všetky okienka a cez ne mu z miestnej stanice na celé kolo revala Madonna s piesňou *Like a Virgin*. Medzi mužovým tradičným výzorom a jeho nekonvenčným hudobným vkusom bol ostrý kontrast. Prudko zabrzdil, vystrčil hlavu z okienka, zapískal na Zeliha a vyštekol: „Mám niečo pre teba!“ Jeho ďalšie slová zanikli v Zelihinej odpovedi.

„Inak ti nič nechýba, blbec? Čo už v tomto meste nemôže ísť žena v pokoji po ulici?“

„Prečo by si chodila, keď ťa môžem odviezť?“ spýtal sa vodič. „Hádám nechceš, aby ti zmoklo také sexi telo?“

Kým Madonna v pozadí kričala *Môj strach rýchlo mizne, to všetko som si šetrila pre teba*, Zeliha začala kliať, čím porušila ďalšie nepísané a neporušiteľné pravidlo, tentoraz však nie pravidlo Petite-Ma, ale pravidlo ženskej opatrnosti: Nikdy nenadávať mužovi, ktorý ťa obťažuje.

Zlaté pravidlo opatrnosti istanbulskej ženy: Keď ťa obťažujú na ulici, nikdy neodpovedaj, lebo žena, ktorá odpovedá alebo dokonca nadáva dotieravcovi, len prilieva olej do ohňa!

Zeliha poznala toto pravidlo a vedela, že by ho nemala porušiť, ale tento prvý júlový piatok bol výnimočný a v nej sa otváralo iné ja, oveľa bezstarostnejšie, bezočivejšie a hrozivo zúrivé. Táto iná Zeliha teraz zaberala väčšinu jej vnútorného priestoru a preberala vedenie, rozhodujúc v mene oboch. A tak pokračovala v nadávkach na plné hrdlo. Keď prehlušila aj Madonnu, chodci a predavači dáždnikov sa zhŕkli okolo, aby videli, k akej búrke sa to schýľuje. V zmätku, ktorý nastal, dotieravec za ňou sa zľakol

a odtiahol, lebo nechcel mať do činenia so šialenou ženou. No taxikár nebol taký prezieravý ani bojazlivý, preto privítal ten rozruch s úškrnom. Zeliha si všimla biele bezchybné zuby a uvažovala, či na nich nemá porcelánové korunky. Znovu pocítila prílev adrenalínu, rozvíril jej žalúdok, zrýchlil pulz a naplnil ju pocitom, že práve ona, skôr ako hociktorá iná žena v jej rodine, by bola schopná zabiť nejakého muža.

V tej chvíli, našťastie pre Zelihu, vodič toyoty za taxíkom stratil trepezlivosť a zatrúbil. Akoby sa prebudila zo zlého sna, precitla a zachvela sa nad svojou nepríjemnou situáciou. Tak ako vždy, vlastná náchylnosť k násiliu ju vyľakala. Okamžite stíchla a pobrala sa preč, snažila sa pretlačiť cez dav. V rýchlosti sa jej však zachytil pod uvoľnenou dlažbovou kockou podpätkov na topánke pravej nohy. Podráždene vytiahla nohu z mláčky pod kameňom. Noha s topánkou bezpečne vyviazli, podpätkov na topánke sa však zlomil a pripomenul jej hlavné pravidlo, na ktoré by nikdy nemala zabúdať.

**Strieborné pravidlo opatrnosti istanbulskej ženy:
Keď ťa obťažujú na ulici, nikdy nestrať nervy, lebo žena, ktorá v takej situácii stratí nervy a neprimerane zareaguje, si len zhorší situáciu!**

Taxikár sa zasmial, klaksón toyoty za ním znovu zahúkal, dážd' zosilnel a zopár chodcov čosi nesúhlasne zamrmalo, hoci ťažko povedať, komu svoju výčitku adresovali. Uprostred toho chaosu si Zeliha všimla dúhový nápis vzadu na taxíku: *Nebovorte mi, že som idiot! Aj idioti majú srdce*. Ako tam stála a neprítomne hľadela na tie slová, zrazu pocítila nesmiernu únavu – bola taká unavená a zmätená, že ju zrejme trápilo niečo oveľa závažnejšie ako bežné problémy istanbulskej ženy. Ani čo by to bol nejaký tajomný kód, ktorý pre ňu navrhla akási vzdialená myseľ, aby ho rozlúštila, a ona ho vo svojej smrteľnosti nebola schopná rozlúsknuť. Čoskoro taxík aj toyota odfrčali a chodci sa rozišli každý svojím smerom a nechali tam Zelihu stáť so zlomeným podpätkom v ruke. Držala ho nežne a sklúčene, akoby to bolo mŕtve vtáča.

Možno sa medzi vecami v Zelihinom chaotickom svete vyskytovali mŕtve vtáky, no rozhodne nie neha a sklúčenosť. Ne-

cítila ani jedno, ani druhé. Narovнала sa a nemotorne sa pokúsila kráčať na jednom podpätku. Čoskoro sa už náhlila pomedzi ľudí s dáždňikmi, vystavovala na obdiv svoje krásne nohy, pokrívkávajúc ako falošný tón v melódii. Bola ako levanduľová niť, najnevhodnejší farebný odtieň v hnedo-sivej tapisérii. Hoci farebne neladila s davom, bol dosť rozpínavý na to, aby pohltil jej disharmóniu a vnútil jej svoj rytmus. Dav nebol zhuk stoviek dýchajúcich, potiacich sa a trpiacich ľudí, ale jedno dýchajúce, potiace sa a trpiace telo v daždi. Medzi dažďom a slnkom však takmer nebol rozdiel. Kráčať v Istanbule znamenalo kráčať s davom.

Keď Zeliha prechádzala popri drsných rybároch mlčky stojacich bok po boku pri starom Galatskom moste – každý držal v jednej ruke dáždňik a v druhej udicu s točiacim sa navijakom –, závidela im ich mlčanlivosť, schopnosť čakať hodiny na ryby, ktoré ak tam aj boli, boli také drobné, že sa dali použiť iba ako návnada na iné ryby, a tie zrejme aj tak nikdy nechytia. Aká úžasná schopnosť dosiahnuť veľa tým, že dosiahli tak málo, keď na sklonku dňa šli domov s prázdnyimi rukami, no spokojní! V tomto svete pokoj prinášal šťastie a šťastie prinášalo blaženosť, aspoň Zeliha si to myslela. Mohla to len predpokladať, pretože takýto pokoj nikdy nepociťovala a zrejme ho ani nikdy nepocíti. Prinajmenej nie dnes. Dnes teda určite nie.

Hoci sa ponáhľala, keď sa prepletala uličkami Veľkého bazáru, spomalila krok. Nemala čas na nákupy, no vojde dnu, len sa tam krátko popozera, vravela si, keď prebehla pohľadom vývesné štíty obchodíkov. Zapálila si cigaretu, a keď sa dym krúživo vzniesol od jej úst, hneď sa cítila lepšie, takmer uvoľnene. Žena fajčiaca na ulici nemala v Istanbule dobrú povest', ale záleží na tom? Zeliha mykla plecóm. Neviedla už vojnu s celou spoločnosťou? S tou myšlienkou sa pohla k staršej časti bazáru.

Predavači ju tu poznali po krstnom mene, predovšetkým klenotníci. Zeliha mala slabosť na trblietavé doplnky všetkého možného druhu – štrasové sponky, sklené brošne, ligotavé náušnice, ozdobné ihlice s perlami, čierno-biele pásikavé šatky, saténové taštičky, šifónové šatky, hodvábné strapce a najmä topánky, samozrejme, len s vysokými podpätkami. Neprešiel deň, aby nenakukla aspoň do niekoľkých krámkov, nejednala sa s predavačmi, až napokon zaplatila oveľa nižšiu cenu za veci,

ktoré pôvodne vôbec nemala v úmysle kúpiť. No dnes len prešla popri niekoľkých obchodíkoch a letmo pozrela do výkladov. To bolo všetko.

Zastavila sa pred stánkom s pohármi, hrnčekmi a fľaštičkami s bylinkovými tinktúrami a korením všakovakého druhu a farieb. Spomenula si, že jedna z jej troch sestier ju ráno požiadala, aby priniesla škoricu, no nevedela si spomenúť ktorá. Bola najmladšia zo štyroch dievčat, ktoré sa nevedeli v ničom zhodnúť, ale každá si pestovala presvedčenie, že má vždy pravdu a že od ostatných sa nemá čo naučiť, ale ostatné by sa mohli veľa naučiť od nej. Bolo to ako nevyhrať v lotérii len pre jedno nesprávne číslo: z hocikákeho uhla ste sa snažili posúdiť situáciu, nemohli ste sa zbaviť pocitu, že ste obeťou nespravodlivosti, ktorá sa už nedá napraviť. No i tak Zeliha kúpila trochu škorice, nie mletej, ale celej. Predavač jej ponúkol čaj, cigaretu a nezáväzný rozhovor. Nič neodmietla. Kým sedela a zhovárala sa s ním, očami mimovoľne blúdila po policiach, kým sa nezastavili na sklenej čajovej súprave. To tiež patrilo na zoznam vecí, ktorým pri nákupoch nevedela odolať: čajové poháre s pozlátenými hviezdami, s malými, elegantnými lyžičkami a krehkými tanierikmi s pozláteným pásikom. Doma už majú najmenej tridsať čajových súprav, všetky kúpila ona. No nezaškodí kúpiť ďalšiu súpravu, veď sa tak ľahko rozbíjajú. „Sú čertovsky krehké...“ zamrmľala Zeliha. Ako jedínú v rodine Kazandžiovcov ju vedelo rozzúriť, keď sa rozbila nejaká čajová šálka. Na rozdiel od nej si medzitým sedemdesiatsedemročná Petite-Ma vypestovala celkom odlišný prístup.

„Ďalšie uhranutie je preč!“ vykrikla zakaždým, keď praskol čajový pohár a rozbil sa. „Počuli ste ten zlovestný zvuk? Puk! Ach, počula som jeho ozvenu vo svojom srdci! Bol to zlý pohľad nejakého človeka, závistlivý, zákerný. Nech nás Alah ochraňuje!“

Zakaždým, keď sa rozbil pohár alebo prasklo zrkadlo, si Petite-Ma uľahčene vydýchla. Napokon, aj tak nie je možné zmiestť všetkých zlých ľudí z povrchu tohto šialene sa krútiaceho sveta, a vždy je lepšie, keď sa ich zlý pohľad zastaví na sklenom pohári, než by mal preniknúť hlboko do duše nevinných Božích stvorení a zničiť im život.

O dvadsať minút, keď Zeliha náhlivo vošla do elegantnej ordinácie v jednej z najlepších mestských štvrtí, držala v jednej ruke zlomený podpäťok a súpravu nových čajových pohárov

v druhej. Vo dverách si zdesene spomenula, že zabalené škoricové tyčinky zabudla na Veľkom bazári.

*

V čakárni boli tri ženy, všetky s príšernými vlasmi, a jeden takmer plešivý muž. Podľa spôsobu, ako sedeli, Zeliha hneď cynicky usúdila, že najmladšia je najmenej znepokojená, lebo malátne listovala v ženskom časopise, lenilo sa jej čítať články, len si prezerala obrázky, zrejme si prišla dať predpísať ďalšie balenie antikoncepcie; moletná blondína pri okne, ktorá mala už po tridsiatke a čierne korienky jej vlasov sa dožadovali farby, nervózne hojdala nohou, myslou bola inde, očividne prišla na preventívnu prehliadku a cytologické vyšetrenie. Tretia, so šatkou na hlave, ktorá prišla s manželom, so spustenými kútikmi úst a zvrasteným obočím vyzerala najmenej vyrovnaná. Zeliha usúdila, že má problém otehotnieť. To môže byť mrzuté, pomyslela si, pravda, závisí to od uhla pohľadu. Osobne nepokladala neplodnosť za to najhoršie, čo sa môže žene pritrafiť.

„Haló, vy!“ zašvitorila sestra, nahodiac hlúpy, strojený úsmev, ktorý mala tak dobre nacvičený, že nevyzeral ani hlúpo, ani strojene. „Vy ste tá, čo mala prísť na tretiu?“

Zdalo sa, že má problém s výslovnosťou *r*, a aby to zakryla, natiahla dĺžku slova a zdôraznila ho zdvihnutím hlasu, a k tomu ponúkla ďalší úsmev, kedykoľvek jej jazyk poskočil k tomu nešťastnému písmenu. Aby ju ušetrila od ďalšej námahy, Zeliha okamžite a možno priveľmi dôrazne prikývla.

„A presne prečo ste tu, slečna, objednaná na tretiu?“

Zelihe sa podarilo ignorovať absurdnosť tej otázky. Veľmi dobre vedela, že presne táto bezvýhradná, všetko zahrňujúca ženská veselosť jej v živote veľmi chýba. Niektoré ženy sú oddané usmievačky; usmievajú sa priam so spartanským zmyslom pre povinnosť. Ako sa môže niekto naučiť robiť prirodzene niečo také neprirodzené, čudovala sa Zeliha. No nechala bokom otázku, ktorá sa zamihotala na okraji jej mysle, a odpovedala: „Interrupcia.“

Slovo zavislo vo vzduchu a všetci čakali, kým klesne k zemi. Sestrine oči sa zmenšili, potom zväčšili a z tváre jej zmizol úsmev. Zelihe odľahlo na duši. Napokon bezvýhradná a všetko zahrňujúca ženská veselosť v nej predsa len prebudila pomstychtivú črtu.

„Mám termín...“ povedala Zeliha, zastrčila si prstenec vlasov za uši, kým zvyšné vlasy jej orámovali tvár a plecيا ako hustá čierna burka. Zdvihla bradu, čím zvýraznila orlí nos, a cítila potrebu to slovo zopakovať, možno hlasnejšie, ako zamýšľala, ale možno ani nie. „Pretože si musím dať urobiť interrupciu.“

Sestra sa nevedela rozhodnúť, či má nezaufato zapísať pacientku, alebo ju pokarhať pohľadom za takú opovážlivosť, chvíľu ticho stála a pred sebou mala otvorený veľký, v koži viazaný notes. Prešlo niekoľko sekúnd, kým doň konečne začala čarbať. Medzitým Zeliha zamrmľala: „Je mi ľúto, že meškám.“

Nástenné hodiny ukazovali, že prišla o štyridsaťšesť minút neskôr, a kým sa na ne minútu uprene dívala, zdalo sa, akoby sa jej myšlienky zatúlali. „To všetko ten dážd’...“

Bolo to voči dažďu trochu nespravodlivé, pretože za jej oneskorenie mohli niešť zodpovednosť aj doprava, rozbité dlažbové kocky, mestská správa, dotieravý muž a taxikár, ani nehovoriac o zastávke na nakupovanie, no Zeliha sa rozhodla nespomenúť ani jeden z ďalších dôvodov. Mohla porušiť zlaté pravidlo opatrnosti istanbulskej ženy, mohla porušiť strieborné pravidlo opatrnosti istanbulskej ženy, ale pevne sa pridŕžiavala bronzového pravidla.

Bronzové pravidlo opatrnosti istanbulskej ženy: Keď ťa obťažujú na ulici, radšej na to čo najskôr zabudni, pretože pripomínať si celú záležitosť celý deň ťa bude stať len kopu ďalších nervov!

Zeliha bola dosť bystrá na to, aby vedela, že keby teraz spomenula obťažovanie, ostatné ženy by ju vôbec nepodporili, ale v prípade, ako je tento, by mali sklon odsúdiť obťažovanú „sestru“. A tak odpovedala len stručne a jediným vinníkom zostal dážd’.

„Koľko máte rokov, slečna?“ spýtala sa sestra.

Tak to bola mrzutá otázka a úplne zbytočná. Zeliha na ňu pozrela, akoby bola nejaký zahmlený príznak, na ktorý treba zaostriť zrak, aby ho človek videl. Zrazu si uvedomila smutnú pravdu – svoj vek. Ako mnoho žien, ktoré sa tvária, že sú staršie, než v skutočnosti sú, znepokojoval ju fakt, že je oveľa mladšia, ako by chcela byť.

„Devätnásť,“ pripustila. Len čo to vypustila z úst, začervenala sa, akoby ju všetci títo ľudia prichytili nahú.

„Samozrejme, budeme potrebovať súhlas vášho manžela,“ pokračovala sestra, ale už nie švitoriaticim hláskom. Nemárnila čas a rýchlo pristúpila k ďalšej otázke, hoci už šípila odpoveď. „Môžem sa vás spýtať, či ste vydatá, slečna?“

Zeliha si kútikom oka všimla, že moletná blondínka po jej pravicu aj žena v šatke po jej ľavej strane sa znepokojene pohniezili. Keď sa na ňu upreli všetky pohľady v miestnosti, jej grimasa sa pretiahla do blaženého úsmevu. Niežeby mala radosť z tohto mučivého okamihu, ale ľahostajnosť hlboko pod jej povrchom jej našepkávala, aby si nevšímala mienku iných, pretože v konečnom dôsledku aj tak nič nezaväži. Nedávno sa rozhodla zbaviť svoj slovník niektorých výrazov a teraz, keď si na to spomenula, prečo by nemohla vylúčiť aj slovo hanba? No aj tak nemala tú bezočivosť vysloviť nahlas, čo všetci v čakárni beztak pochopili. Neexistoval manžel, ktorý by mohol dať súhlas na potrat. Nebol nijaký otec. Namiesto *baba* bolo len prázdno.

Našťastie pre Zeliha to, že nemala manžela, sa pri vybavovaní formalít ukázalo ako výhoda. Očividne nepotrebovala mať žiadny písomný súhlas. Byrokratické pravidlá sa menej horlivo snažili zachrániť deti narodené mimo manželstva ako deti narodené v manželskom zväzku. Dieťa bez otca v Istanbule bolo len ďalší pankhart a pankhart len ďalší kývajúci sa zub v čelusti mesta, ktorý mohol každý okamih vypadnúť.

„Miesto narodenia?“ pokračovala sestra sucho.

„Istanbul!“

„Istanbul?“

Zeliha mykla plec, akoby naznačovala – kde inde by to mohlo byť? Kde inde na svete, ak nie tu? Patrí k tomuto mestu! Či jej to nevidieť na tvári? Napokon, Zeliha sa pokladala za pravú Istanbulčanku a akoby chcela potrestať sestru za to, že nevidí takú zjavnú skutočnosť, obrátila sa na topánke bez podpätku a sadla si vedľa ženy v šatke. Až vtedy si všimla jej manžela, ktorý tam sedel takmer ochromený od rozpakov. Niežeby Zeliha odsudzoval, skôr si hovel v nepohodlí, že je tu jediný muž, v tejto tak jednoznačne ženskej zóne. Na okamih k nemu pocítila ľútosť. Napadlo jej, že ho požiada, aby s ňou vyšiel na balkón na cigaretu – bola si istá, že fajčí. No to sa mohlo mylne vysvetľovať. Nevydatá žena nemohla požiadať ženatého muža o nič také a ženatý muž by v prítomnosti svojej manželky prejavil

k inej žene nepriateľstvo. Prečo je také ťažké priateľiť sa s mužmi? Prečo to musí byť vždy také? Prečo nemôže jednoducho vyjsť na balkón, pofajčiť si s ním, porozprávať sa a potom pôjde každý svojou cestou? Zeliha tam dlho sedela, nie preto, že by bola na smrť unavená, čo aj bola, alebo mala plné zuby cudzej pozornosti, čo aj mala, ale preto, lebo chcela byť čo najbližšie k otvorenému oknu – túžila počuť zvuky ulice. Do čakárne prenikol ostrý hlas pouličného predavača: „Mandarínky... voňavé, čerstvé mandarínky...“

„Dobre, len krič ďalej,“ zamrmala si pre seba. Nemala rada ticho. Vlastne sa ho desila. Neprekážalo jej, keď ľudia na ňu zízali na ulici, na bazári, v čakárni u lekára, hocikde, hocikedy; nech sa dívajú, vypliešajú oči a obzerajú si ju, akoby ju videli prvý raz. Nejakým spôsobom, tak či onak, sa dokázala brániť ich pohľadom. No nedokázala sa brániť ich mlčaním.

„Mandarínkar... Mandarínkar... Koľko stojí kilo?“ zakričala žena z otvoreného okna na hornom poschodí domu na opačnej strane ulice. Zeliha vždy pobavilo, ako ľahko a takmer bez námahy obyvatelia tohto mesta vymýšľali nezvyčajné mená pre obvyčajné profesie. Takmer ku každej veci predávanej na trhu ste mohli pridať koncovku *-âr* a hneď ste mali ďalšie meno v rastúcom zozname mestských profesií. A tak podľa toho, čo bolo na predaj, mohli niekoho ľahko označiť – mandarínkar, vodár, bagetár... alebo... potratár.

Zeliha nemala pochybnosti. Niežeby niekoho potrebovala, aby vedela, čím si už bola istá, ale dala si urobiť aj test na novootvorenej klinike v ich blízkosti. V deň veľkolepého otvorenia ľudia z kliniky usporiadali okázalú recepciu pre hŕstku vybraných hostí a vystavili aranžované kvety a girlandy rovno pri vchode, aby boli o tejto udalosti informovaní aj okoloidúci na ulici. Keď Zeliha navštívila kliniku na druhý deň, väčšina kvetov už vybledla, ale letáky boli rovnako farebné ako predtým. *Tehotenský test zdarma a ku každému test na cukor v krvi* – stálo tam veľkými fosforeskujúcimi písmenami. Zeliha nevedela, ako tie dve veci spolu súvisia, test si však dala urobiť. Prišli výsledky a ukázalo sa, že hladinu cukru v krvi má v norme a že je tehotná.

„Slečna, môžete ísť dnu!“ zavolala sestra. Už stála vo dverách, zápasiac s ďalším *r*, ktorému sa vo svojom povolaní nemohla vyhnúť. „Pán doktor... už na vás čaká.“